

ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

S P R E N D I M A S **DĖL ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2016 M. VISUOMENĖS SVEIKATOS** **STEBĖSENOS ATASKAITOS PATVIRTINIMO**

2018 m. balandžio 27 d. Nr. TS-111
Rokiškis

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 18 dalimi, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. V-1387 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“, Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. TS-4.70 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro steigimo“ dalinio pakeitimo“ patvirtintų Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro nuostatų 21.8 punktu, Rokiškio rajono savivaldybės taryba **n u s p r e n d ž i a**:

Patvirtinti Rokiškio rajono savivaldybės 2016 m. visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitą (pridedama).

Sprendimas per vieną mėnesį gali būti skundžiamas Regionų apygardos administraciniam teismui, skundą (prašymą) paduodant bet kuriuose šio teismo rūmuose, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės meras

Antanas Vagonis

Agnė Šapokaitė

PATVIRTINTA
Rokiškio rajono savivaldybės tarybos
2018 m. balandžio 27 d.
sprendimu Nr. TS-111

ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2016 M. VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITA

ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, tvarkyti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą charakterizuojančius rodiklius, kad remiantis išsamia informacija apie savivaldybės bendruomenės sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius, būtų galima planuoti ir įgyvendinti savivaldybės visuomenės sveikatos gerinimo priemones. Taip pat vykdyti visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sklaidą bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programa yra patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2014 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XII-964, nustato šalies sveikatinimo veiklos tikslus ir uždavinius, siekiamus sveikatos lygio rodiklius. Programos strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai.

Lietuvos sveikatos programoje yra nustatyti šie 4 tikslai: 1. sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį; 2. sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką; 3. formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą; užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.

Higienos instituto parengtame leidinyje pateikiami ir aprašomi 2016 m. visuomenės sveikatos būklę atspindintys duomenys Rokiškio rajono savivaldybėje. Pateikiami rodikliai (iš Valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo) atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos (toliau – LSP) tikslai bei jų uždaviniai. LSP išskeltų tikslų ir 4 uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai, parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas (toliau – PRS), kurį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinius.

Statistiniai duomenys surinkti ir ataskaita parengta vadovaujantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro leidiniu „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2016 m.“ ir statistiniais duomenimis bei Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

1. BENDROJI DALIS

1.1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („Šviesoforas“)

Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 5 grupes (po 12 savivaldybių kiekvienoje grupėje): 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis – geriausias, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos **žalia spalva** (pirmas kvintilis); 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis – prasčiausias, priskiriamos savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei ir žymimos **raudona spalva** (penktas kvintilis); likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste ir kokių priemonių reikia imtis, norint sustiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą, bei mažinti sveikatos netolygumus.

Rokiškio rajono savivaldybės gyventojų sveikatos ir su sveikata susijusio stebėsenos ataskaitoje analizuojamų metų rodiklių duomenys pateikiami 1 lentelėje „Rokiškio rajono

savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“.

Remiantis duomenų rodikliais ir jų rezultatais, buvo pasirinktos rodiklių sąrašo reikšmės, tai yra kurių rodiklis yra prastesnis palyginti su šalies reikšmėmis. Sudarius Rokiškio rajono savivaldybės probleminių visuomenės sveikatos sričių sąrašą, buvo atlikta atrinktų rodiklių detalesnė analizė ir vertinimas (žr. „Specialioji dalis“).

Pirmajame lentelės stulpelyje yra nurodyti pagrindinio sąrašo rodikliai suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antrajame stulpelyje pateikiama savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiajame stulpelyje – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtajame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktajame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštajame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme); septintajame stulpelyje – pateikiama Lietuvos sveikatos 2014-2025 metų programoje numatyta atitinkamo rodiklio reikšmė 2020 metams.

Pirmajame lentelės stulpelyje pateikiami pagrindiniai rodikliai suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antrajame stulpelyje pateikiama Rokiškio rajono savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiajame – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtajame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktajame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštajame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarpe visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „Šviesoforo“ principą), septintajame – 2015 m. savivaldybės rodiklio interpretavimas pagal „Šviesoforo“ principą (palyginimui), aštuntajame – 2014 m. savivaldybės rodiklio interpretavimas pagal „Šviesoforo“ principą (palyginimui).

1 lentelė. Rokiškio rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis 2016 m.

Rodiklis	Savivaldybės rodiklis (absolūtus sk.)	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2016 m.	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2015 m.	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2014 m.
1	2	3	4	5	6	7	8
LIETUVOS SVEIKATOS PROGRAMOS TIKSLAS – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai							
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	72,5	74,9	70,0	77,2	0,97	0,98	0,96
Išvengiamas mirtingumas	33,3	33,7	24,8	42,8	0,99	0,58	nėra
1 TIKSLAS. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį							
1.1 uždavinys – sumažinti skurdo lygį ir bedarbiystę							
Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	45,2	28,2	11,9	75,0	1,58	1,63	1,29
Mokyklinio amžiaus vaikai, nesimokantys mokykloje 1000 vaikų	42	66,2	33,5	134,2	0,63	0,58	0,65
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyv.	5,2	3,4	1,2	7,9	1,54	1,48	1,35
Ilgalaikio nedarbo lygis	4,2	2,2	0,6	8,1	1,91	2,00	1,71
Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.	-24,3	-14,2	-24,5	-4,2	-1,71	-1,64	-1,63
1.2 uždavinys – sumažinti socialinę ir ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu							
Standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyv.	160	105,5	68,8	189,6	1,54	1,39	1,14
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	321,5	188,6	87,2	426,3	1,71	1,65	1,55
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.	60,6	30,6	10,4	81,4	1,98	1,90	16,7
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.	38,8	40,1	17,8	114,5	0,97	0,60	0,55

2 TIKSLAS. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką							
2.1 uždavinys – kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą							
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužeistų dėl nelaimingo atsitikimo darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.	0,5	0,9	0,0	2,6	0,60	1,01	1,12
Susižalojimai dėl nukritimų (W00-W19) 65+ amžiaus grupėje 10 000 gyv.	140,9	146,9	85,2	222,8	0,96	0,80	0,84
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	77,3	65,8	46,3	108,4	1,18	1,10	1,28
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyv.	38,1	77,6	10,0	126,2	0,49	0,47	0,37
2.2 uždavinys – kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį							
Standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų (W65-W74) 100 000 gyv.	17,5	6,5	0,0	26,7	2,44	2,12	1,57
Standartizuotas mirtingumas dėl nukritimų (W00-W19) 100 000 gyv.	22	13,9	0,0	33,9	1,85	1,45	1,00
2.3 uždavinys – mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių							
Standartizuotas mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	4,9	8,5	0,0	28,6	0,75	1,40	0,56
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	3,2	3,4	0,0	11,8	0,96	0,81	0,71
Transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius (V00-V99) 100 000 gyv.	71,1	65,4	19,3	133,5	1,09	0,72	0,93
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą							
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km.	397 (Žemės ūkio ir aplinkosaugos statistikos skyrius)	1010	65	33395	0,4	nėra	nėra
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra
3 tikslas – Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą							

3.1 uždavinys. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą							
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (F11, F12, F14, F15, F16, F19, X41, X42, X61, X62, Y11, Y12) 100 000 gyv.	4	4,6	0,0	10,5	0,72	0,61	0
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (E24.4, F10, G31.2, G40.5, G62.1, G72.1, I42.6, K29.2, K70, K85.2, K86.0, P04.3, X45, X65, Y15) 100 000 gyv.	64,7	22,9	7,8	64,7	2,63	1,50	1,43
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.	22,6	54,2	0,0	247,3	0,42	0,19	0,33
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	157,1	172,4	115,7	274,8	0,91	0,76	0,75
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	155,5	150,2	78,7	285,0	1,04	0,89	0,92
3.2 uždavinys. Skatinti sveikos mitybos įpročius							
Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	31,6	35,4	13,6	73,5	0,89	0,70	0,98
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius							
4.1 uždavinys. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais							
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	30,8	33,8	21,3	57,6	0,91	1,05	1,10
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyv.	4,7	6,6	3,9	10,1	0,71	0,99	1,38
4.2 uždavinys. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą							
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	3,8	2,1	1,3	4,3	1,83	1,66	1,70
Šeimos gydytojų skaičius 10000 gyv.	2,3	7,3	2,3	11,8	0,31	0,40	0,36
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyv.	7,6	8,5	6,3	11,1	0,89	0,87	0,89
Savivaldybei pavaldžių stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių asmens sveikatos priežiūros įstaigų pacientų	Nėra duomenų	18,8	16,3	19,8	Nėra duomenų	0,97	1,12

pasitenkinimo lygis balais							
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.	0	4,1	0,0	19,7	0,0	0	0
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20- B24, Z21, A50-A54, A-56) 10 000 gyv.	0	2,9	0,0	6,4	0,0	0,09	0,44
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą							
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių	4,7	4,5	0,0	19,5	1,02	1,93	3,79
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys, proc.	96,3	93,7	88,7	99,5	1,03	1,03	1,02
1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės), proc.	97	94,1	88,7	100,0	1,03	1,04	1,03
Tikslinės populiacijos (6-14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.	8,9	17,0	5,7	54,0	0,52	0,50	0,33
Mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas	4,4	4,2	2,5	5,8	1,05	1,17	1,2
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv.	4,2	6,2	0,0	25,1	0,68	2,95	0,29
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę							
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100 000 gyv.	918,8	804,4	651,6	1112,4	1,47	1,44	1,54
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.	278,3	282,0	232,1	359,1	1,16	1,08	1,15
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.	194	194,4	113,0	518,7	1,27	1,15	1,00
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	28,8	45,6	24,2	71,1	0,63	0,64	0,62
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinėje programoje 2015 – 2016 m.	52,3	46,5	17,3	64,8	1,12	0,89	0,8

Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje 2014-2016 m.	49,5	52,5	34,8	67,9	0,94	1,01	1,00
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinėje programoje 2015-2016 m.	45,4	49,9	18,6	65,6	0,91	0,75	2,39
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės prevencinėje programoje 2016 m.	39	39,0	14,7	54,3	1,00	0,99	1,02

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Lietuvoje gyventojų skaičius jau daugelį metų mažėja. 2016 m. Rokiškio rajono savivaldybėje gyveno 31454 gyventojai. Palyginti su ankstesniais metais, gyventojų skaičius mažėja. Žemiau pateiktoje lentelėje matome Rokiškio rajono savivaldybės gyventojų skaičius 2017 m. sausio 1 d. ir 2016 m. sausio 1 d., gyventojų skaičiaus pokyčius per metus vienetais.

2 lentelė. Rokiškio savivaldybės gyventojų skaičius 2017 m. sausio 1 d. ir 2016 m. sausio 1 d., 2016 m. sausio 1 d. ir 2015 m. sausio 1 d., gyventojų skaičiaus pokytis per metus vienetais

Savivaldybė	Gyv. sk. 2017 m.	Gyv. sk. 2016 m.	Pokytis vnt.
Rokiškio r. sav.	30451	31454	-1003
Savivaldybė	Gyv. sk. 2016 m.	Gyv. sk. 2015 m.	Pokytis vnt.
Rokiškio r. sav.	31454	32191	-737

Šaltinis: Statistikos departamentas

Vertinan demografinę situaciją pagal lytį, pastebėta, kad 2016 m. moterys Rokiškio rajono savivaldybėje sudarė daugiau nei pusę – 53,29 proc. gyventojų (16761 moterys), vyrai – 46,71 proc. (14693 vyrai).

Iš 1 lentelės „Rokiškio rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių Rokiškio rajono savivaldybėje palyginimo su atitinkamu Lietuvos vidurkiu rodikliu matyti, kad Rokiškio rajono savivaldybėje rodiklis yra geresnis už Lietuvos vidurkį: mokyklinio amžiaus vaikai, nesimokantys mokykloje, 1000 vaikų; išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.; išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyv.; slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius; sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.; sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, Z21, A50-A54, A-56) 10 000 gyv.; sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.; tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinėje programoje 2015–2016 m..

Dvylika rodiklių reikšmės patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę (raudonoji zona), t. y. Rokiškio rajono savivaldybės rodiklis yra prastesnis už Lietuvos rodiklį: vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė; ilgalaikio nedarbo lygis; gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.; standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100000 gyv.; mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų; socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.; standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų (W65-W74) 100000 gyv.; standartizuotas mirtingumas dėl nukritimų (W00-W19) 100000 gyv.; standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (E24.4, F10, G31.2, G40.5, G62.1, G72.1, I42.6, K29.2, K70, K85.2, K86.0, P04.3, X45, X65, Y15) 100 000 gyv.; šeimos gydytojų skaičius 10000 gyv.; tikslinės populiacijos (6-14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.; standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100 000 gyv.; standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.

Kiti rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančių kvintilių grupę (geltonoji zona), tačiau į juos taip pat reiktų atkreipti dėmesį.

Detaliai analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemoms, pasirinkti šie rodikliai: standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų (W65-W74) 100000 gyv.; standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100000 gyv.; standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (E24.4, F10, G31.2, G40.5, G62.1, G72.1, I42.6, K29.2, K70, K85.2, K86.0, P04.3, X45, X65, Y15) 100000 gyv.

2. SPECIALIOJI DALIS

2.1. Atrinktų rodiklių speciali analizė ir interpretavimas

Siekiant įgyvendinti LSP tikslo „Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį“ uždavinį „Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį“ Rokiškio rajono savivaldybėje gyventojams reikia suteikti visas įmanomas priemones, jog būtų išvengta atsitiktinių paskendimų.

2.1.1 Standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų (W65-W74) 100 000 gyv.

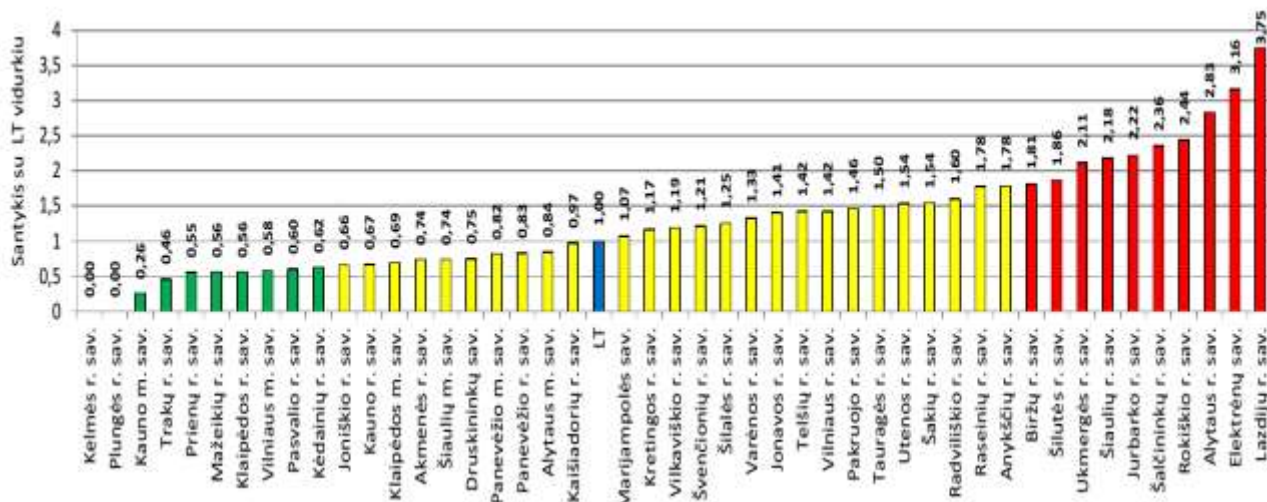
Lietuvoje 2016 m. atsitiktinai paskendo (W65-W74) 190 asmenų, iš jų 156 vyrai ir 34 moterys. Vyrai (11,8/100 000 gyv.) daugiau nei 5 kartus dažniau skendo, nei moterys (2,2/100 000 gyv.). Šalies savivaldybėse standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų pasiskirstęs netolygiai. Mažiausiai nuskendo Telšių apskrityje gyvenantys asmenys – 3,2 proc. visų atsitiktinai paskendusiu. Lazdijų r. savivaldybėje mirtingumas nuo atsitiktinių paskendimų Lietuvos vidurkį viršijo beveik 4 kartus.

2016 metais Rokiškio rajono savivaldybėje registruota standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų 17,5 procento (1 pav.). 2015 metais standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų buvo mažesnis 10,47 procento. Šis rodiklis 2014 m., 2015 m. ir 2016 m. patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilijų grupę (raudonoji zona) (2 ir 3 pav.).

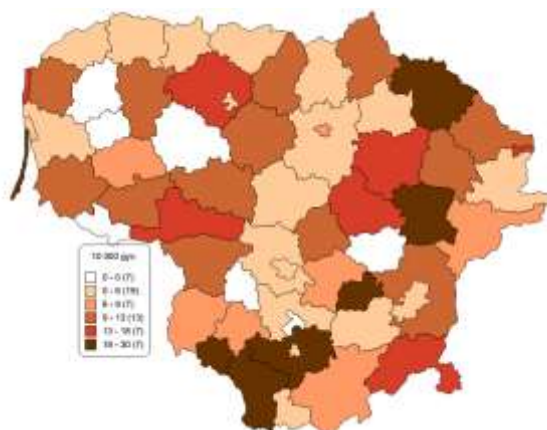
Mažiausi rodikliai		Didžiausi rodikliai	
Savivaldybė	Standart. mirtingumas 100 000 gyv.	Savivaldybė	Standart. mirtingumas 100 000 gyv.
Širvintų r. sav., Birštono sav., Kelmės r. sav., Kazlų Rūdos sav., Pagėgių sav., Plungės r. sav., Rietavo sav.	0,0	Lazdijų r. sav.	26,7
		Elektrėnų sav.	22,1
		Alytaus r. sav.	19,7
		Rokiškio r. sav.	17,5
		Anykščių r. sav.	16,9
Lietuvos rodiklis 6,5/100 000 gyv.			

1 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų (W65-W74) 100 000 gyv. Lietuvos savivaldybėse 2016 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų (W65-W74) 100 000 gyv. Lietuvos savivaldybėse 2016 m. Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

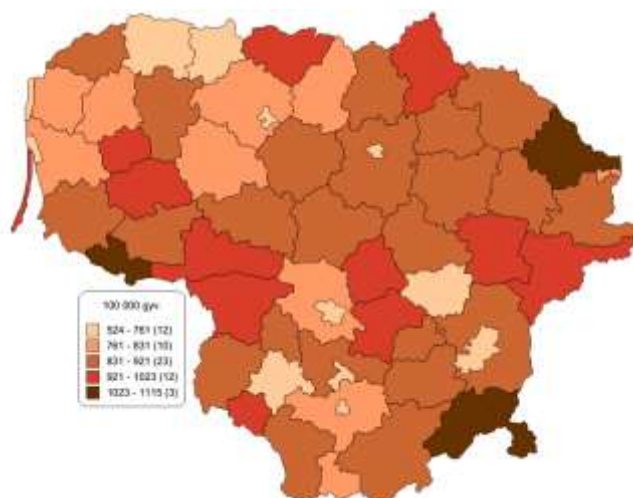

3 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų (W65-W74) 100 000 gyv. Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

2.1.2 Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100 000 gyv.

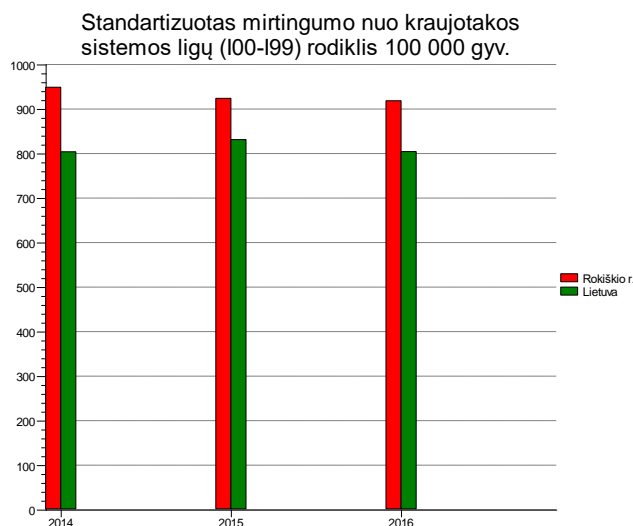
Ir sergamumas, ir mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų Lietuvoje yra daug metų aktuali problema. 2016 m. dėl kraujotakos sistemos ligų mirė 23 103 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 805,4/100 000 gyv., t. y. 6,6 mirtimis 100 000 gyv. mažiau nei 2015 m.). Iš žemėlapio išsidėstymo matyti, kad rodiklio reikšmės pasiskirsčiusios netolygiai (4 pav.). Didžiausias standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų buvo tarp Šalčininkų r. sav. (1112,4/100 000gyv.) gyventojų, mažiausias – Šiaulių m. sav. gyventojų (651,6/100 000 gyv.).

2016 metais Rokiškio rajono savivaldybėje registruota standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų 918,8/100 000 gyv. 2015 metais standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų buvo didesnis 924,15/100 000 gyv., o 2014 m. buvo 1185,73/100 000 gyv. (5 pav.) Šis rodiklis 2014 m., 2015 m. ir 2016 m. patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę (raudonoji zona).

4 pav. Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

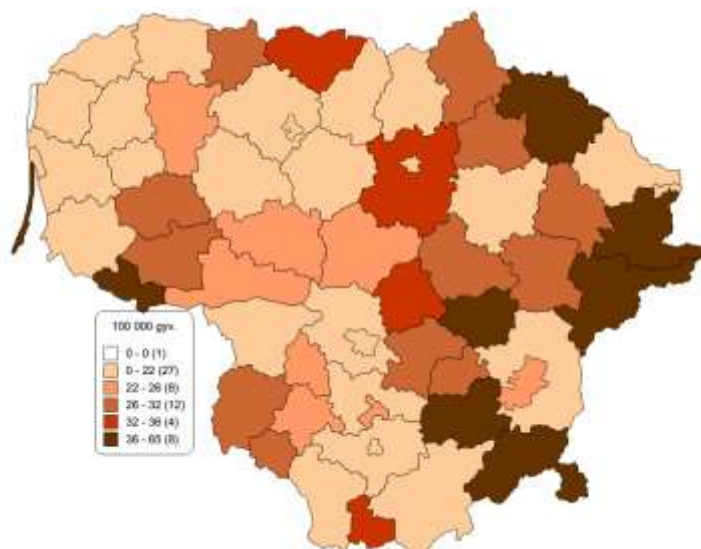
5 pav. Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100 000 gyv.

Šaltininis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

2.1.3 Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (E24.4, F10, G31.2, G40.5, G62.1, G72.1, I42.6, K29.2, K70, K85.2, K86.0, P04.3, X45, X65, Y15) 100 000 gyv.

Siekiant įgyvendinti LSP tikslo „Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą“ uždavinį Rokiškio rajono savivaldybėje, būtina atkreipti dėmesį į standartizuotą mirtingumą dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (E24.4, F10, G31.2, G40.5, G62.1, G72.1, I42.6, K29.2, K70, K85.2, K86.0, P04.3, X45, X65, Y15), 100 000 gyv. rodiklį. Uždavinio „Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą“.

Alkoholio vartojimas sukelia sunkias socialines pasekmes bei sveikatos sutrikimus, kurie gali sąlygoti mirtį. Tai skrandžio, kepenų bei kasos ligos, atsitiktiniai ir tyčiniai apsinuodijimai, vaisiaus ir naujagimio patologijos, psichikos ir elgesio sutrikimai, epilepsiniai sindromai, polineuropatijos, miopatijos ir kt. Standartizuotas mirtingumo rodiklis dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, buvo didesnis Rytinėje Lietuvos dalyje (žiūrėti 6 pav.). Iš viso pastaraisiais metais Lietuvoje dėl alkoholio vartojimo mirė 670 asmenys (mirtingumo rodiklis – 23,4/100 000 gyv.).

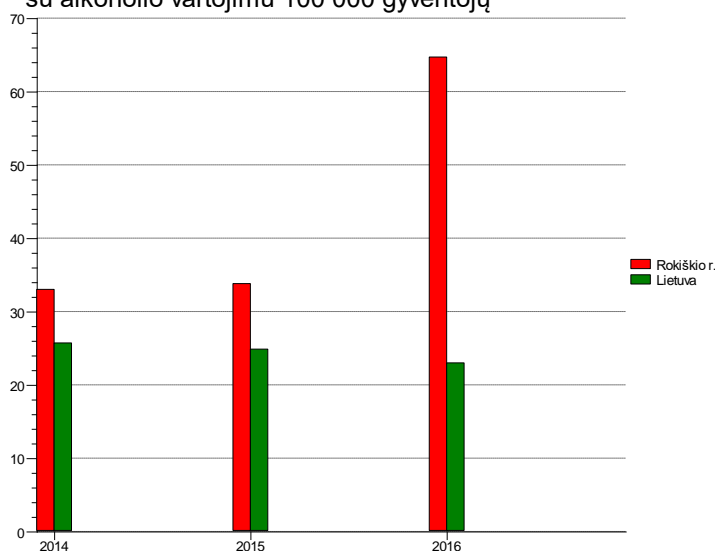
6 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio

vartojimu 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

Kaip matome žemiau pateiktame 7 pav., 2014 metais Rokiškio rajono savivaldybės rodiklis siekė 33,02, 2015 metais kilstelėjo iki 33,8, o jau 2016 metais siekė 64,7 (7 pav.). Reikia imtis visų įmanomų būdų, jog Rokiškio rajono gyventojai vartotų mažiau alkoholio ir kurtų darnias šeimas, nes žmonės, kurie nuolat vartoja alkoholį tampa dirglūs, įkyrūs, agresyviai elgiasi.

Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyventojų

7 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyventojų Rokiškyje 2014-2016 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Mažiausi rodikliai		Didžiausi rodikliai	
Savivaldybė	Standart. mirtingumas 100 000 gyv.	Savivaldybė	Standart. mirtingumas 100 000 gyv.
Klaipėdos r. sav.	7,8	Rokiškio r. sav.	64,7
Kretingos r. sav.	7,9	Švenčionių r. sav.	60,3
Lazdijų r. sav.	10,7	Šalčininkų r. sav.	54,9
Radviliškio r. sav.	11,8	Trakų r. sav.	54,0
Kauno r. sav.	12,1	Joniškio r. sav.	35,9
Lietuvos rodiklis 22,9/100 000 gyv.			

8 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyv. Lietuvos savivaldybėse 2016 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

3 lentelė. „Lietuvoje legalių alkoholinių gėrimų suvartojimas, tenkantis vienam gyventojui, Legalių alkoholinių gėrimų suvartojimas, tenkantis vienam 15 metų ir vyresniam gyventojui nuo 2003 m. iki 2016 m.“

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Legalių gėrimų suvartojimas litrais vienam gyventojui, absoliutaus alkoholio	9,3	10,1	10,4	11,1	11,7	11,8	11,1	11,5 **	12,5 **	12,6 **	12,4 **	12,1 **	12,0 *	11,3
Legalių gėrimų suvartojimas litrais vienam 15 m. ir vyresniam gyventojui, absoliutaus alkoholio	11,3	12,2	12,5	13,2	13,9	13,9	13,1	13,5 **	14,7 **	14,7 **	14,5 **	14,2 **	14,0 *	13,2

Šaltinis: Statistikos departamentas

Duomenų paaiškinimas: ** - tai patikslinti ir perskaičiuoti duomenys;
* - tai išankstiniai duomenys.

Kaip matome iš 3-ios lentelės pateiktų duomenų, jog bėgant metams Lietuvoje statistika, susijusi su alkoholio vartojimu, beveik nekinta. 2015 metais alkoholinių gėrimų vartojimas, tenkantis vienam gyventojui litrais, – 12, o paaugliams nuo 15 metų ir vyresniems – dviem litrais daugiau nei suaugusiems. 2015 m. lyginant su 2003 metais, vienam asmeniui tenka beveik 3 litrais daugiau absoliutaus alkoholio, nei buvo prieš 12 metų (9,3). 2016 metais alkoholinių gėrimų vartojimas, tenkantis vienam gyventojui litrais, buvo 13,2, o, palyginti su 2015 metais, sumažėjo.

APIBENDRINIMAS

Iš 51 unifikuoto rodiklio, 13 Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių pateko tarp prasčiausių Lietuvos savivaldybių kontekstą, 8 – tarp geriausių ir 27 tarp Lietuvos vidurkį atitinkančių rodiklių.

Rokiškio rajono savivaldybės gyventojai 2016 m. aktyviai dalyvavo atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinėje programoje. Šis rodiklis pateko į žalią zoną ir, palyginti su 2015 m., pagėrėjo.

Remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, 2016 m. Rokiškio rajono savivaldybėje gyveno 31454 žmonės. Palyginti su 2015 metais, Rokiškio savivaldybėje sumažėjo 737 asmenimis. Gyventojų mažėjimą lemia neigiama migracija bei neigiama natūrali kaita (daugiau miršta, negu gimsta). Vertinant demografinę situaciją pagal lytį, pastebėta, kad 2016 m. moterys Rokiškio rajono savivaldybėje sudarė daugiau nei pusę – 53,29 proc. gyventojų, vyrai – 46,71 proc.

Rokiškio rajono savivaldybėje reikia suteikti kuo daugiau galimybių įsidarbinti, kad sumažintumėme skurdo lygį ir nedarbą. Atsiradus naujoms darbo vietoms, sumažėtų ir socialinių pašalpų gavėjų skaičius. Lietuvoje iš 1000 gyventojų 30 asmenų 2016 m. gavo socialinę pašalpą. Rokiškio r. savivaldybės rodiklis – 60,6/1000 gyv.

Rokiškio rajono savivaldybė patenka į didžiausių rodiklių sąrašą pagal mirtingumą dėl atsitiktinių paskendimų, dėl nukritimų, dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, nuo kraujotakos sistemos ligų ir nuo cerebravaskulinių ligų.

Teršalų išmetimas į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių, tenkantis 1 kv. km Rokiškio r. sav., – 397 kg. Rokiškio r. sav. 1 kv. km 11 kg (kieti), 386 kg (dujiniai ir skysti) yra normos ribose.

Tikslinės populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, 2015–2016 m. dalyvavo pasyviai. Rokiškio r. savivaldybėje tai sudarė tik 8,9 proc.

REKOMENDACIJOS

Siekiant sumažinti mirtingumą dėl atsitiktinių paskendimų (W65-74) Rokiškio rajono savivaldybėje:

- Visu pirma reikia susirūpinti savo ir aplinkinių elgesiu prie vandens telkinių (neiti į vandenį apsvaigus alkoholiu ir kitomis kenksmingomis medžiagomis). Jeigu nesate užtikrinti savo plaukimo įgūdžiais – vilkėkite gelbėjimosi liemenę.
- Išmokite plaukti patys ir to mokykite savo vaikus.
- Neikite maudytis vieni, naktį ar į labai šaltą vandenį. Būdami vandenyje nevalgykite, negerkite ir nekramtykite kramtomos gumos, nes galite užspringti.
- Mokėkite atlikti pradinį gaivinimą ir savo įgūdžius nuolatos tobulinkite. Siūlome padaryti privalomą dalyką mokyklose apie pirmosios pagalbos teikimą.
- Nepalikite vienu vaikų prie vandens telkinių be priežiūros.
- Vasaros metu skleisti visuomenei informaciją apie saugų elgesį prie vandens telkinių, kaip apsisaugoti nuo saulės smūgio (karščio), kaip saugiai atostogauti (išskylauti).

Siekiant užkirsti kelią įvairioms ligoms rekomenduojama:

- Aktyviai dalyvauti valstybinėse profilaktikos ir kontrolės programose (širdies ir kraujagyslių).
- Skatinti žmonių fizinį aktyvumą.
- Skatinti, kad žmonės gyventų sveikiau, atsisakytų žalingų įpročių, domėtusi sveika mityba.
- Skatinti gyventojus reguliariai lankytis pas šeimos gydytoją ir profilaktiškai tikrintis savo sveikatą.

Siekiant sumažinti alkoholio vartojimą būtina:

- informuoti visuomenę, ypač jaunimą, apie alkoholio daromą žalą sveikatai ir aplinkai, norinčius atsisakyti nukreipti pas specialistus;
- vykdant alkoholinių gėrimų vartojimo prevenciją organizuoti šviečiamąją veiklą (akcijos, seminarai, konferencijos, paskaitos, informacijos sklaida), taip pat svarbu užtikrinti vaikų ir jaunimo užimtumą, aktyvų laisvalaikio praleidimą, skatinti tėvus daugiau laiko praleisti kartu su vaikais;
- skirti didesnę dėmesį ne tik šviečiamajai veiklai (seminarų, paskaitų organizavimas, informacinių leidinių parengimas), bet ir kitoms veiksmingoms prevencinės veiklos rūšims, ypač toms, kurių pagrindu užtikrinamas vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų užimtumas ir laisvalaikis;
- skatinti Rokiškio rajono savivaldybėje bendruomenę švęsti šventes be alkoholio.

Ataskaitą parengė:

Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos stebėsenos specialistė Aurelija Šarkauskaitė, tel. (8 458) 52 055, el. paštas – aaurytee@gmail.com